

Asia: VN/463/2021

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta lastensuojelulain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden asiakasmitoitus 35 lasta/sosiaalityöntekijä vuoden 2022 alusta ja 30 lasta/sosiaalityöntekijä vuoden 2023 alusta. (13 b §). Mitä vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Opetushallitus kannattaa ehdotettua asiakasmitoituksen pienentämistä. Huomioitavaa on, ettei kyse ole kuitenkaan pelkästään mekaanisesta laskutoimituksesta ja asiakastapaukset ovat hyvin erityyppisiä. Asiakasmitoituksen resursointi ei saa olla pois muusta lastensuojelun toiminnasta. On tärkeää huolehtia siitä, että kelpoisia lastensuojelun sosiaalityöntekijöitä koulutetaan riittävästi. Asianmukaiset työolosuhteet mahdollistavat vaikuttavan työskentelyn.

2. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi lastensuojeluviranomaisen kansainvälisestä toimivallasta (17 §), lastensuojelun järjestämis- ja kustannusvastuusta kansainvälisissä tilanteissa (17 a §) sekä lastensuojelun tarpeen arvioinnista ulkomailla (17 b §). Selkiyttääkö sääntely rajat ylittäviä tilanteita?

-

3. Esityksessä ehdotetaan säädettävän lapsen sosiaalihuollon asian vireille tulosta ja lapsen palvelutarpeen arvioinnista (26 §). Onko ehdotettu sääntely selkeä?

Ehdotettu sääntely on selkeämpi, kun siinä mainitaan erikseen palvelujen ja tukitoimien tarpeen arviointi. Yleisellä tasolla tiedonkulkua lastensuojelun ja

varhaiskasvatuksen sekä koulujen ja oppilaitosten välillä tulisi parantaa. Esimerkiksi mikäli päiväkotitekee lastensuojeluilmoituksen, olisi hyvä, että päiväkodille toimitettaisiin välttämättömät tiedot asian selvittelyn etenemisestä.

4. Esityksessä ehdotetaan säädettävän tehostetusta avohuollon tukitoimesta (37 b §). Mikä on näkemyksenne sääntelyn selkeydestä suhteessa muihin lastensuojelun avohuollon palveluihin?

Opetushallitus pitää erityisen tärkeänä esityksen tavoitetta tehostaa lastensuojelun avohuollon ja sijaishuollon laadukkaita palveluja ja siten ehkäistä

lapsen sijoituksen tarpeen syntymistä, lyhentää sijoituksen pituutta, vähentää lapsen sijaishuoltopaikkojen siirtoa sekä pienentää kilpailutuksesta aiheutuvia

alueellisia eroja. Suunnitellut tehostetun avohuollon tukitoimet, jolloin lapselle voitaisiin järjestää moniammatillista kuntouttavaa tukea kotiooloissa lapsen

vanhemman tai muun läheisen kanssa, parantavat Opetushallituksen mielestä ennalta ehkäisevää ja varhaista tukea.

5. Onko esityksessä ehdotettu 49 a §:n 2 momentin c-kohdan päihdehoidon vieroitushoidon ja kuntoutuksen sekä sijaishuollon integroitua palvelu ja sitä koskeva päätöksenteko (49 b §) sääntelyltään selkeä ja toteutettavissa käytännössä?

-

6. Esityksessä ehdotetaan erityisen huolenpidon palvelun tuottamisen keskittämistä julkisen sektorin toimijoille (60 d §). Muutokseen esitetään pitkää siirtymäaika vuoteen 2026 asti. Mitä käytännön vaikutuksia näette ehdotuksilla olevan?

Perusopetusta annetaan valtioneuvoston myöntämällä opetuksen järjestämisluvalla kahdessa yksityisessä koulukodissa. Esityksen perusteluista ei ilmene, miksei yksityisissä koulukodeissa voitaisiin järjestää erityisen huolenpidon palveluita. Mikäli yksityisten koulukotien olosuhteet mahdollistavat palveluiden

tuottamisen laadukkaasti, Opetushallituksen näkemyksen mukaan palveluita pitäisi voida järjestää myös näissä yksiköissä. Opetushallitus korostaa, että

oppilaiden oikeus opetukseen tulisi toteutua myös erityisen huolenpidon jaksoilla.

7. Esityksessä ehdotetaan vähimmäishenkilöstömitoituksia vaativan sijaishuollon ja erityisen huolenpidon palveluihin (59 a §). Mitoitukset porrastetaan vuosille 2022–2026, täysimääräisinä mitoitus tulisivat voimaan vuonna 2026. Mitä käytännön vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Opetushallitus pitää vähimmäishenkilöstömitoituksesta säätämistä kannatettavana. Huomioitavaa on, ettei kyse ole kuitenkaan pelkästään mekaanisesta laskutoimituksesta ja asiakastapaukset ovat hyvin erityyppisiä. Vähimmäishenkilöstömitoituksen resursointi ei saa olla pois muusta vaativan sijaishuollon ja erityisen huolenpidon palveluista.

8. Esityksessä ehdotetaan uutta säännöstä kiinnipitämisestä lapsen laitoksesta poistumisen estämiseksi (68 a §). Onko sääntely riittävän selkeä ja millaisia käytännön vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Opetushallitus kannattaa uutta säännöstä kiinnipitämisestä lapsen laitoksesta poistumisen estämiseksi. Säännöksestä puuttuu kuitenkin viittaus rikoslaissa

säädettyyn voimakeinojen käytön liioitteluun.

9. Esityksessä ehdotetaan muutettavan luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttamista koskevaa nykyistä säännöstä (69 a §) siten, että siinä säädetty kiinniottaminen mahdollistaa poliisille toimivallan lapsen kiinniottamiseksi virka-apuna. Poliisin virka-apun antamisesta säädetään tarkemmin uudessa 69 b §:ssä. Onko ehdotettujen 69 a § ja 69 b § sääntely riittävän selkeä ja millaisia käytännön vaikutuksia näette ehdotuksilla olevan?

Poliisin virka-apua koskeva lisäys on hyvä ja kannatettava.

10. Esitys sisältää muutoksia työryhmän ehdotuksiin päihdehoidon vieroitushoidon ja kuntoutuksen sekä erityisen huolenpidon jakson aikana tehtävistä rajoitustoimenpiteistä ja yhteydenpidon erityisestä rajoittamisesta (71 § ja 72 §). Millaisia vaikutuksia ehdotetuilla muutoksilla näette olevan lapsen päihdehoidon vieroitushoidon ja kuntoutuksen sekä erityisen huolenpidon jakson toteuttamiseen?

-

11. Vapaamuotoiset huomiot edellä mainittuihin säännöksiin:

Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus käynnistyy osana oppivelvollisuusudistusta elokuussa 2022. Opetushallituksen näkemyksen mukaan valtion lastensuojelulaitoksista annetussa laissa tulisi säätää tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen järjestämismahdollisuudesta lastensuojelulaitoksissa. Koulutusta voitaisiin järjestää 1.8.2022 lukien.

Korhonen Olli
Opetushallitus